

RAPPORT

NATURVÄRDESBEDÖMNING MED TILLHÖRANDE VÄXT- OCH FÅGELINVENTERING, NYA HANDELSOMRÅDET BJÖRKFORS, HEMAVAN

UTKAST
2022-11-03

UPPDRAG

314896, Utredningar Dp Björkfors 1:1447 & 1:1449

Titel på rapport:

Naturvärdesbedömning med tillhörande växt- och fågelinventering,
Björkfors 1:182

Status:

Utkast

Datum:

2022-11-03

MEDVERKANDE

Beställare:

Coop Nord

Kontaktperson:

Lars Carlstedt

Konsult:

Johannes Esberg (rapport och NVI), Petter Esberg (NVI)

Uppdragsansvarig:

Laila Sjøberg

Kvalitetsgranskare:

Sofia Nordin

1	INLEDNING.....	5
1.1	BAKGRUND OCH SYFTE.....	5
1.2	METODIK.....	6
1.2.1	NATURVÄRDESBEDÖMNING.....	6
1.2.2	METODIK FÖRDJUPAD FÅGELINVENTERING.....	7
1.2.3	METODIK FÖR VÄXTINVENTERING.....	7
2	ALLMÄN BESKRIVNING AV OMRÅDET.....	7
3	RESULTAT	11
4	REFERENSER.....	17

Sammanfattning

Ett detaljplanearbete pågår för del av fastigheten Björkfors 1:182 och 1:228 i Hemavan, Storumans kommun. Fastigheterna är placerade i anslutning till norra infarten till Hemavan, drygt 3 km norr om tätorten. Fastigheten är idag oexploaterad och består av skogsmark samt en åkermark.

Inför etableringen har Tyréns AB fått i uppdrag att genomföra en naturvärdesbedömning i området med tillhörande fördjupad artinventering rörande fåglar och växter upptagna i artskyddsförordningen.

Naturvärdesbedömningen är inte utförd enligt svensk standard SS 199000:2014 – Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald men är utförd enligt samma indikatorer som fångar upp områden som besitter karaktärer för höga naturvärden eller som har potential att hysa höga naturvärden, detta baseras på biotopens struktur samt artsammansättning. Utöver naturvärdesbedömningen har riktade artinventering utförts gällande fåglar och växter. Inventeringarna utfördes av Johannes Esberg och Petter Esberg genom fältbesök den 27 samt 28 juni 2022.

Inventeringsområdet utgörs till stor del av en yngre fuktig och näringsrik fjällbjörkskog samt en åker/ängsmark med en naturaliserad flora. Ett skyddat område finns inom inventeringsområdet. Området är ett generellt biotopskydd och utgörs av en åkerholme.

Inga områden med höga naturvärden kopplat till biotopen noterades, däremot en solitär sälj noterades i åkerholmen och klassas som ett värdeelement med naturvärde. Flera skyddade och rödlistade arter observerades, däribland orkidéerna korallrot, grönkulla, spindelblomster och fläcknycklar. Av rödlistade arter påträffades enbart fåglar och av dessa bedöms sävsparv, björktrast, rödvingetrast och buskskvätta ha en direkt koppling till inventeringsområdet.

Efter att fältarbetet genomförts utvidgades planområdet med en yta på 0,75 hektar söder om väg 1118, området noterades vid fältbesöket och bedömdes som låga naturvärden. Ingen riktad artinventering utfördes däremot på platsen.

1 INLEDNING

1.1 BAKGRUND OCH SYFTE

Ett detaljplanearbete pågår för del av fastigheten Björkfors 1:182 och 1:228 i Hemavan, Storumans kommun. Fastigheterna är placerade i anslutning till norra infarten till Hemavan, drygt 3 km norr om tätorten, se Figur 1. Fastigheten är idag oexploaterad och består av skogsmark samt en åkermark.

Figur 1. Planområdet markerat i rött. Bildkälla: Tyréns

Detaljplanens syfte är att möjliggöra för område med bostäder, handel, drivmedelsstation och parkering. Enligt yttrande på avgränsningsråd om MKB (2021-10-08) gjorde Länsstyrelsen Västerbotten bedömningen att planområdet behöver inventeras med avseende på arter som omfattas av artskyddsförordningen.

Tyréns AB har därför fått i uppdrag att genomföra en naturvärdesbedömning i området med tillhörande artinventering för fåglar och växter. Bedömningen kommer utgöra en del av underlaget för detaljplanen.

Uppdraget syftar till att upptäcka värdefulla och känsliga naturmiljöer inom detaljplaneområdet samt presentera en översiktlig beskrivning av naturmiljön inom området, där fokus har varit på fåglar samt hotade och fridlysta växter. Naturvärdesbedömningen och dom riktade artinventeringarna ska också fungera som underlag för en eventuell bedömning av artskyddsutredning.

1.2 METODIK

Både naturvärdesbedömningen och artinventeringarna har genomförts för området enligt figur 2. Efter att fältarbetet genomförts utvidgades planområdet med en yta på 0,75 hektar söder om väg 1118 (se figur 1). Vid fältbesöket noterades områdets struktur men ingen riktad artinventering utfördes på platsen (se kapitel 3 för bedömning).

Figur 2. Planområdet markerat i rött. Bildkälla: Tyréns

1.2.1 Naturvärdesbedömning

Naturvärdesbedömningen är gjord med inledande kartanalyser och utdrag från Artportalen. Dels för att få en bild av vilka värden och vilka arter som kan förväntas hittas i området dels avgränsa olika typer av biotoper/miljöer.

Naturvärdesbedömningen är inte utförd enligt svensk standard (SS 199000:2014 – Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald) men är utförd enligt samma indikator-tänk. Vilket innebär att biotopkvaliteter och naturvårdsarter som är av positiv betydelse för biologisk mångfald inom respektive naturtyp har eftersökts, men inga naturvärdesobjekt har avgränsats och klassats. Typiska biotopkvaliteter är exempelvis kontinuitet, strukturer, funktioner och element, naturlighet, storlek samt konnektivitet. Som naturvårdsarter räknas bland annat signalarter, nyckelarter, arter skyddade i artskyddsförordningen samt rödlistade arter. Rödlistan (ArtDatabanken 2020) ger en bedömning av risken för respektive art att dö ut från Sverige. De arter som finns upptagna i rödlistan har klassats beroende på dess risk att dö ut enligt följande klasser: NT – Nära hotad, VU – Sårbar, EN – Starkt hotad, CR – Akut hotad, RE – Nationellt utdöd. De rödlistade arter som kategoriseras som CR, EN eller VU benämns som hotade.

Därefter utfördes ett riktat fältbesök där fåglar samt hotade/fridlysta växter upptagna i artskyddsförordningen inventerades.

1.2.2 Metodik fördjupad fågelinventering

Fågelinventeringen genomfördes i juni månad 2022 och har följt en förenklad form av Naturvårdsverkets metodik för revirkartering (Naturvårdsverket 2003a, Naturvårdsverket 2003b). Ett förenklat upplägg har använts eftersom en ren revirkartering kräver många fältbesök och är väldigt tidskrävande, vilket inte var förenligt med uppdraget. Till skillnad från en vanlig revirkartering, som ska bedöma häckningsförekomster av samtliga fågelarter inom området, inriktas istället resultatet av hur vida rödlistade arter samt arter listade i artskyddsförordningen bilaga 1 bedöms häcka inom området. Alla arter som hördes (lock, varning, spel/sång) samt noterades förbiflygande har däremot noterats och finns presenterade i tabell 3.

Med tanke på de öppna åker/ängsmarkerna som finns inom området utfördes även inventering mot kvällen för att se om födosökande ugglor kunde noteras. Detta utfördes via en enkel punktaxering där inventeraren stod på en plats som gav god uppsyn över hela området.

Fågelinventeringen utfördes under tidiga mornar (04:15 – 07:30) den 27 och 28 juni. Varje besök pågick i ca 3 timmar och utfördes genom att långsamt gå igenom området i ett zick-zack mönster. Alla arter som hördes (lock, varning, spel/sång) samt förbiflygande noterades och finns listade i tabell 2. Innan inventeringen påbörjades noterades temperatur, molnighet och vind.

För att påträffa eventuellt födosökande ugglor utfördes en kompletterande fågelinventering genom att stå på en punkt i den nord-östra delen för att få en god uppsikt över områdets öppna delar. Tidpunkten för detta gjordes från 20:00 – 21:00. Just denna tidpunkt valdes eftersom flertalet fynd av ugglor har gjorts under denna tidsintervall inom Storumans kommun i juni månad, enligt observationer från artportalen. Utsökningen gjordes för dom 10 senaste åren.

Tabell 1. Datum och tidpunkter för utförda inventeringar.

Besök	Datum	Starttid	Sluttid	Väder
Morgonbesök 1	27-06-2022	04:15	07:30	+15, klart, svag vind
Kvällsbesök 1	27-06-2022	20:00	21:00	+18, svag vind
Morgonbesök 2	28-06-2022	04:15	07:30	+13, dimmigt, svag vind
Kvällsbesök 2	28-06-2022	20:00	21:00	+16, klart, ca 9-10 sekundmeter

1.2.3 Metodik för växtinventering

Med tanke på detaljplanområdets relativt ringa yta på 10,2 hektar har ingen form av linje- eller punktaxering använts, utan inventeringen utfördes med ett fritt eftersök av växter inom hela området där hotade och fridlysta växter var prioriterade.

2 ALLMÄN BESKRIVNING AV OMRÅDET

Den inventerade ytan är belägen strax väster om Hemavans tätort och utgörs av en typisk naturmiljö för området. Enligt historiska kartor från 1960-talet bestod större delen av området av en brukad jordbruksmark. Marken har med tiden vuxit igen med

videsbuskage och björk, där igenväxningen till stor del har skett i områdets centrala delar och har följt det fuktstråk som går genom utredningsområdet.

Figur 3. Historiskt ortofoto över området från 1960. Källa: Lantmäteriet.

Området består idag av en skogsmark som domineras av björk samt en mindre åkermark belägen i områdets norra del. Björkskogen utgörs av en, till större del, fuktig fjällbjörkskog med en yta på ca 3,3 hektar. Träbeståndet är yngre till medelåldrigt men har inslag av ett fåtal äldre träd. I skogsområdets centrala del och mot en mindre upplagsyta strax väster om området sträcker sig ett tätt videsbuskage. Floran varierar mellan lågörtörter och högorter, där högorterna återfinns inom de mer fuktiga och frodigare partierna i skogens ytterkant. Arter som dominerar är bland annat midsommarblomster, nordisk stormhatt, torta, älggräs, fjällviol, pyrolor, hönsbär, ekbräken, skogsstjärna och smörbollor. Den nordvästra delen av skogsområdet hyser en mer lågväxt flora. Här noterades också samtliga orkidéer inom området.

Åkermarken är en äldre vall (ev. trädalagd) med en yta på ca 1,5 hektar som präglas av en naturaliserad flora som domineras av smörbollor. Övrig yta består av en öppen buskmark som präglas av minde videsbuskage och dvärgbjörk med en undervegetation som främst domineras av kråkbär, hjortron, ljung, odon, smalbladigt gräs samt tuvull. Hela det inventerade utredningsområdet omfattar ca 11 hektar.

Figur 4. Frodigare parti i den centrala delen av skogsområdet. Foto: Tyréns

Figur 5. Något torrare parti i skogsområdets nordvästra del. Foto: Tyréns

Figur 6. Naturaliserad åkermark som domineras av smörbollor. Foto: Tyréns

Skyddade miljöer

Inom detaljplaneområdet har generella biotopskydd noterats. Biotopskyddsområdet är en form av områdesskydd som är reglerat i 7 kapitlet 11 § miljöbalken (1998:808) samt förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken.

Figur 7. Planområdet med röd punktmarkering för generellt biotopskydd. Karta: Tyréns

3 RESULTAT

Naturvärdesbedömning

Inga högre naturvärden noterades inom det inventerade området. Skogsdelen har däremot vissa värden som är kopplade till att skogen är naturligt uppkommen och har en varierande ålder, dock är den inte nog gammal för att inneha strukturer som visar på en god kontinuitet. Floran präglas framförallt av det fuktstråk som finns i området, vilket bidrar till en varierande vegetationsstruktur beroende på vatten- och näringstillgången. Inom de mer öppna skogspartierna, där lågörter är mer dominerande, påträffades fyra olika arter av orkidéer (tabell 1).

Den naturaliserade åkermarken tillsammans med skogsbeståndet bidrar också till fina brynmiljöer, vilket gör området attraktivt för både fåglar och insekter. Dessa brynmiljöer utgör områdets högsta naturvärden eftersom de ger ett varierande mikroklimat med solbelysta varma gläntor samt skydd och skugga för de arter som lever och uppehåller sig här. Åkerholmen i områdets norra kant var tydligt ett populärt område för flertalet fåglar. Här står en solitär sälj över de lägra videbuskagen som flertalet fåglar använde för spel och sång samt utsiktspost under födosök. Sälj är annars ett värdefullt trädslag för insekter, framförallt tidig vår då pollinatörer av olika slag kan födosöka i säljblommorna.

Området som tillkom söder om väg 1118 består mestadels av yngre till medelåldrig fjällbjörkskog med ett glesare buskage av viden. Området är fuktigt och angränsar till en dikespåverkad myrmark. Det tillkommande området bedöms inte hysa några högre naturvärden eller skyddade arter.

Generella biotopskydd

I områdets norra del inom den centrala delen av en befintlig åkermark noterades ett generellt biotopskydd i form av en åkerholme med en solitär sälg som sticker upp från ett lägre videbuskage. Här noterades bland annat sävsparv, buskskvätta samt gulärla med spel och sång.

Figur 8. Åkerholme. Foto: Tyréns

Växtinventering

Inom inventeringsområdet noterades sex arter som är upptagna på den svenska artskyddsförordningen. Fyra arter orkidéer samt två arter lumstrar kunde noteras. Samtliga arter finns listade i tabell 2. Alla orkidéer noterades efter det fuktstråk som löper igenom skogsområdet, vilket tydligt kan ses i figur 11.

Figur 9 & 10. Korallrot t.v. och spindelblomster t.h. Foto: Tyréns.

Tabell 2. Fridlysta växter noterade inom det inventerade området.

Svenskt namn	Latinskt namn	Fridlysning	Rödlistning
Lopplummer	<i>Huperzia selago</i>	9§	LC
Revlummer	<i>Lycopodium annotinum</i>	9§	LC
Korallrot	<i>Corallorhiza trifida</i>	8§	LC
Spindelblomster	<i>Neottia cordata</i>	8§	LC
Grönkulla	<i>Coeloglossum viride</i>	8§	LC
Fläcknycklar	<i>Dactylorhiza maculata</i>	8§	LC

Figur 11. Fynd av orkidéer inom området. Källa: Tyréns.

Fågelinventering

Fågelinventeringen resulterade i 28 noterade arter (tabell 3), samtliga mer eller mindre vanligt förekommande i trakterna kring Hemavan. Av dessa är åtta arter upptagna på den svenska rödlistan eller upptagna i bilaga 1 i artskyddsförordningen. Fyra av dessa arter (hotade/skyddade) bedöms häcka i området.

Rödlistade och skyddade arter noterade inom området:

Tjäder

Tjäder är huvudsakligen knuten och förknippad med skogsmark som gärna har inslag av myrmark, men kan även återfinnas i fjälltrakterna i fjällbjörkskogar. Under utförandet av naturvärdesbedömningen stöttes en tjäderhöna upp inne i den nordvästra delen av områdets skogsparti. Tjäder är i Sverige en vanligt förekommande hönsfågel som är upptagen på svenska artskyddsförordningen, men är även tillåten för jakt.

Enligt Storumans jaktvårdskrets sköts 353 tjädrar och 57 tjädrar inom Tärna jaktvårdskrets 2020 (senast tillgängliga statistik). Tjäder har observerats häcka inom fjällbjörksregioner, men eftersom området tillhör en gräns av tjäderns naturliga utbredningsområde varierar häckningen från år till år. Eftersom en höna noterades utan kycklingar kan man utgå ifrån att tjädern som noterades är en höna på väg upp på kalvfället för födosök, vilket är relativt vanligt under sommartid.

Smålom

Smålom är både rödlistad som NT (nära hotad) och upptagen i den svenska artskyddsförordningen. Den häckar upp till björkskogsregionen och den lågalpina regionen. Häckningen sker vid små och oftast fisktomma skogstjärnar eller myrgölar

som är mindre än 1 hektar. Undantagsvis sker även häckningen vid större sjöar. Under häckningstiden födosöker smålommen i närliggande näringsfattiga klarvattensjöar, upp till ca 10 kilometer från häckplatsen. Under fågelinventeringen noterades 2 smålommar förbiflygande (troligen ett par). Inom det utpekade området finns inga vattensamlingar utan närmsta troliga häckplats finns ca 400 meter bort.

Gråtrut

Gråtruten är upptagen på den svenska rödlistan som VU (sårbar) och är i grunden en marin samt kolonihäckande art efter kusterna. Däremot är det inte ovanligt förekommande med solitärhäckande par i inlandsregionerna och återfinns därför i stort sett över hela landet. I inlandet häckar gråtruten gärna på flytande vegetationsöar eller på hustak i strandnära lägen. Under fågelinventeringen noterades 1 gråtrut förbiflygande.

Buskskvätta

Buskskvättan är upptagen på den svenska rödlistan som NT (nära hotad) och är tämligen allmän häckfågel över hela landet. Häckar framförallt i anknytning till jordbrukslandskapet, större hyggen och öppna myrar. Häckar även sparsamt i fjällbjörksregionen, särskilt i anslutning till myrar i dalgångar. Ett par noterades ha ett permanent revir inom området där de noterades flyga mellan åkerholmen och en skoterledsskylt som användes som utsiktspost.

Rödvingetrast

Rödvingetrasten är upptagen som NT (nära hotad) på den svenska rödlistan och är en allmän häckfågel som återfinns i de flesta skogsmiljöer. Föredrar frisk/fuktig till våt skogsmark mer relativt tät markvegetation. Är även en karaktärsart i fjällbjörkskogsregionen och häckar inom området. Observerade individer utgjordes till större del av årsungar.

Björktrast

Björktrasten är upptagen som NT (nära hotad) på den svenska rödlistan och är en allmän häckfågel som återfinns i olika typer av skogsmarker och mänskligt skapade miljöer. Trädgårdar, parker, löv/blandskog och fjällbjörkskogar är exempel på häckningsmiljöer. Björktrasten häckar både i kolonier och enstaka par. Kan därför bilda stora bestånd på enstaka platser. Vid inventeringen noterades ett större antal årsungar inom området. Häckning sker i eller i närheten av skogsområdet där revir och bon noterades.

Kråka

Kråkan är upptagen som NT (nära hotad) på den svenska rödlistan och är en allmän häckfågel som återfinns i diverse miljöer. Vanligtvis lägger den bo i en grenklyka av antingen löv- eller barrträd och häckar ändå upp till fjällbjörkskogsregionen. Inga revir kunde konstateras och arten bedöms inte att häcka i området.

Sävspärv

Sävspärven är upptagen som NT (nära hotad) på den svenska rödlistan och häckar tämligen allmänt i de miljöer som är lämpliga för arten. Föredrar snåriga buskmarker, bladvassbälten vid sjöar, vattendrag och dammar men även buskdominerade sumpmarker. I fjällregionen är den vanlig framförallt vid fjällbjörkskogar, men kan påträffas vid lågalpin nivå vid fuktiga områden där högvuxna videsnår förekommer rikligt. Tre revir påträffades inom området.

Tabell 3. Artlista över samtliga noterade arter i området.

Svenskt namn	Latinskt namn	Observationstyp	Antal	Rödlistning	Datum
Tjäder	<i>Tetrao urogallus</i>	Uppflygande	1	LC	28/6
Smålom	<i>Gavia stellata</i>	Förflygande	2	NT	27/6
Grönbena	<i>Tringa glareola</i>	Lockläte	1	LC	27-28/6
Småspov	<i>Numenius phaeopus</i>	Spel/sång	1	LC	27/6
Morkulla	<i>Scolopax rusticola</i>	Förflygande	2	LC	27-28/6
Enkelbeckasin	<i>Gallinago gallinago</i>	Lockläte/förflygande	2	LC	27/6
Gråtrut	<i>Larus argentatus</i>	Förflygande	1	VU	27/6
Ringduva	<i>Columba palumbus</i>	Spel/sång	1	LC	27/6
Gök	<i>Cuculus canorus</i>	Spel/sång	1	LC	28/6
Trädpiplärka	<i>Anthus trivialis</i>	Spel/sång	1	LC	28/6
Gulärla	<i>Motacilla flava</i>	Lockläte	14	LC	27-28/6
Järnsparv	<i>Prunella modularis</i>	Spel/sång	3	LC	27-28/6
Blåhake	<i>Luscinia svecica</i>	Spel/sång/lockläte	9	LC	27-28/6
Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	Lockläte/spel/sång	2	NT	27/28-6
Taltrast	<i>Turdus philomelos</i>	Spel/sång	1	LC	27-28/6
Rödvingetrast	<i>Turdus iliacus</i>	Spel/sång/lockläte	10	NT	27-28/6
Björktrast	<i>Turdus pilaris</i>	Spel/sång/lockläte	34	NT	27-28/6
Trädgårdssångare	<i>Sylvia borin</i>	Spel/sång	2	LC	27-28/6
Lövsångare	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Spel/sång	24	LC	27-28/6
Gärdsmyg	<i>Troglodytes troglodytes</i>	Lockläte	1	LC	28/6
Kråka	<i>Corvus corone</i>	Förflygande	1	NT	28/6
Bofink	<i>Fringilla coelebs</i>	Spel/sång	1	LC	27/6
Bergfink	<i>Fringilla montifringilla</i>	Spel/sång/lockläte	37	LC	27-28/6
Gråsiska	<i>Acanthis flammea</i>	Lockläte	8	LC	27-28/6
Grönsiska	<i>Spinus spinus</i>	Lockläte	3	LC	27-28/6
Domherre	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Lockläte	1	LC	27-28/6
Mindre korsnäbb	<i>Loxia curvirostra</i>	Förflygande/lockläte	7	LC	27/6

Sävspärv	Emberiza schoeniclus	Spel/sång/lockläte	5	NT	27-28/6
----------	----------------------	--------------------	---	----	---------

4 REFERENSER

Artdatabanken 2022. Rödlistade arter. <http://www.artfakta.se/>. 2022-07-15

Artportalen 2022. Rapportsystem för växter, djur och svampar. <http://www.artportalen.se>. 2022-07-15

Lantmäteriet, 2022. Historiska ortofoton 1960, visningstjänst. <https://minkarta.lantmateriet.se>

Naturvårdsverket. 2003a. Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21.

Rödlistade arter i Sverige 2020 – The 2020 Red List of Swedish Species. SLU Artdatabanken (2020).

Skogsstyrelsen, 2022. Skogens pärlor. <https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>

Svenska Jägarförbundet, 2022. Viltdata. <https://www.viltdata.se/>